

міфологічному матеріалі, але вводили в нього сучасні їм мотиви і пристрасті. Софокл услід за Есхілом, зображуючи силу долі, пов'язує її із вчинками людини («Антигона», «Едіп цар», «Електра» та ін.). У «Антигоні» соціально-політичний конфлікт є водночас і конфліктом двох сильних характерів: Антигона, виконуючи свій обов'язок перед братом, вступає в суперечність із законами держави і розпорядженням царя Креонта, який теж не може дозволити порушити його. У цьому зіткненні двох по-своєму правих та непоступливих людей закладене зерно трагічної розв'язки: загибелі Антигони, її нареченого – сина Креонта та дружини царя, глибокої душевної травми самого Креонта.

Герої драм Евріпіда – живі люди з усіма властивими людині пристрастями і почуттями («Медея», «Іпполіт», «Андромаха» та ін.). Філософська спрямованість Т. Евріпіда тлумачить злу долю, що переслідує героїв, як наслідок неконтрольованих пристрастей.

Із Т. Есхіла, Софокла, Евріпіда вийшла і римська Т., згодом представлена іменами Лівія Андроніка, Пакувія і Акція, Овідія, Сенеки та ін. З-поміж усіх античних жанрів Т. найбільшою мірою вплинула на світову літературу.

ТРАГІЧНИЙ ГЕРОЙ – у давньогрецькій *трагедії* людина, яка обставинами і нерозв'язними конфліктами приречена на загибель, хоча сама вона цього не усвідомлює і вважає, що йде до кращого.

ТРАГІЧНА ІРОНІЯ (грец. удаване незнання) – у давньогрецькій *трагедії* безнадійність усіх спроб героя перемогти долю. Він вірить, що чинить правильно, але глядач розуміє, що всі його кроки лише наближають трагічну розв'язку.

ТРАГІЧНА ВІНА – 1) провина за гріхи попередніх поколінь, які, за світорозумінням давніх греків, не можуть залишатися непокараними; 2) провина за справи, які герой змушений робити (оскільки цього вимагають обов'язок, звичай, боги), однак не може уникнути невідвортної відплати.

ТРАДИЦІОНАЛІЗМ – характерна риса стародавніх культур, яка виявляється в особливій повазі до минулого, схильності перед досвідом предків. Т. породжує культ незмінності, застигlosti, інерційності, принципове заперечення цінності нового. В культурах, яким властивий Т. (первісна, стародавні сх. цивілізації), нові покоління мають повністю і некритично наслідувати вірування, моральні *канони*, естетичні смаки попередніх поколінь. У стародавньому світі Т. панував тією чи іншою мірою до серед. 1-го тис. до н. е. (див. «Освовий час»).

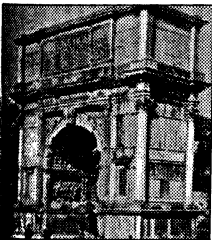
ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА – археологічна культура *мідного віку*, пам'ятки якої знайдено біля с. Трипілля на Київщині

наприк. XIX ст. Т. к., поширена на території Правобережної України, існувала у 4–2-му тис. до н. е. Суспільною організацією був патріархальний рід. Світобачення носіїв Т. к. пов'язане з культом родючості, життєдайної сили природи, *культу предків*. Безпосереднє відношення до цих культів мають численні глиняні жіночі (дуже рідко чоловічі) статуетки, а також фігурки свійських тварин. Широковідомі трипільські теракотові модельки жител, статуетки. Посуд – різноманітні горщики, величезні посудини для зберігання зерна і води, миски, чаші, амфори, глечики тощо – ліпили вручну і випалювали в спеціальних горнах. На ранньому етапі Т. к. їх прикрашали заглибленим *орнаментом* (спіраль, меандр, канеморе, штамп), пізніше оздоблювали розписом (червоною, чорною і білою фарбами). У зв'язку з цим Т. к. ще називають культурою мальованої кераміки. Досить часто на посуді зображали птахів, тварин і людей; на кількох посудинах людину зображено під час виконання ритуального танцю. Історична доля трипільських племен ще недостатньо досліджена.

ТРИАДА ВІТРУВІЯ – три закони архітектури, сформульовані римським архітектором та інженером Вітрувієм у трактаті «Про архітектуру»: міцність, користь, краса.

ТРИУМФ (лат.) – у Стародавньому Римі урочистий вступ у столицю полководця-переможця (тріумфатора) з військом. Влаштовувався за рішенням Сенату (однією з підстав мало бути знищення не менш як 5 тис. ворогів) і був найвищою нагородою полководця.

ТРИУМФАЛЬНА АРКА – у Стародавньому Римі архітектурна споруда (брама з одним або трьома арковими отворами) на честь тріумфатора (див. *Тріумф*) чи ін. полководця високого рангу. Т. а. могла бути одно-, три- і п'ятипрогонною. Одна з них, заввишки бл. 20 м, споруджена на честь імператора Тіта і його перемоги над Іудеєю, слугувала й постаментом для статуї Тіта. Т. а. набули значного розповсюдження в стародавньому світі. Досить часто споруджувалися й за нового часу. Відомі, наприклад, Т. а. у Парижі, Мадриді, Москві та ін. містах.

Арка Тіта в Римі. I ст.

ТРИУМФАЛЬНА КОЛОНА – висока колона, прикрашена *барельєфом*, встановлена на честь тріумфатора. До наших днів збереглася лише Т. к. Траяна на Римському *Форумі* (II ст.). Стовбур її, заввишки понад 30 м, складений із 17 барабанів каррарського мармуру. По ньому спіраллю за-